

Narva pank

Narva pank - see on eelkõige Põhja-Eesti pankrannik Narva jõe vasakul kaldal, seal, kus jõgi lõikub linnas ligi 2,5 km pikkuse (Pimeaia bastionidest kuni veehoidla tammini) ja 100-200 m laiuse ning kuni 20 m sügavuse kanjoniga Põhja-Eesti klindiplateosse. Umbes 2 km kanjonoru algusest ülesvoolu, enne ligi 800 m pikkust ja kuni 200 m laiust Kreenholmi saart, on jõel kaks kuni 6,5 m kõrgust astangut ja neist ülal- ning allpool veel mõned madalamad (kuni 1 m). Kokku langeb jõgi kõigi nende astangutega sellel umbes poolekilomeetrise lõigul üle 10 meetri. Võrdlemine ajalooliste kaartidega on näidanud, et oma hiilgeaegadel taandusid joaastangud kiirusega enam kui 10 cm aastas. Narva juga oli 1955. aastani, st kuni Narva hüdroelektrijaama valmimiseni, Euroopa üheks võimsamaks joaks. Pärast seda jäi see suursugune loodusmonument, millest suurvee aegu sekundis ligi 2000 m³ vett (1926. aasta andmetel) alla pahises, ilma veeta. Mõneks tunniks aastas, niipalju kui on vaja aega jõesängi puhastamiseks ja üle 9 m kõrge ja 200 m pika tammi taha kogunenud prahi ja liigvee ärajuhtimiseks, avatakse.

Foto 1. Vaade Hermann'i kindluasel ja Jaanilinnale

Foto 2. Narva hüdroelektrijaam

Kanjonoru kallastel paljanduvad aluspõhja kivimid alates **Kesk-Ordoviitsiumi Aseri lademe lubjakivist kuni Tiskre kihistu liivakivini**. Siinkohal lõpeb Põhja-Eesti pankrannik, sest see, mis on teisel pool jõge ja riigipiiri, on juba Ingeri klint.

Foto 3. Narva Joaoru paljand

Foto 4. Peajalgsete kivistised lubjakivis

Pangajärsak koosneb ülemises umbes 8 meetri paksuses osas valdavalt karbonaatkivimitest, madalamale jäävas osas on ülekaalus liivakivid. Läbilõige algab Alam-Kambriumi **Tiskre kihistu** heledate, peeneteraliste liivakividega, milles esineb kihiti *Diplocraterion* jäljefossiile ehk inhofossiile (ihnofossiilid ehk jäljefossiilid on organismide liikumisjälgede kivistised). Need kujutavad endast vertikaalseid U kujulisi puurimisauke.

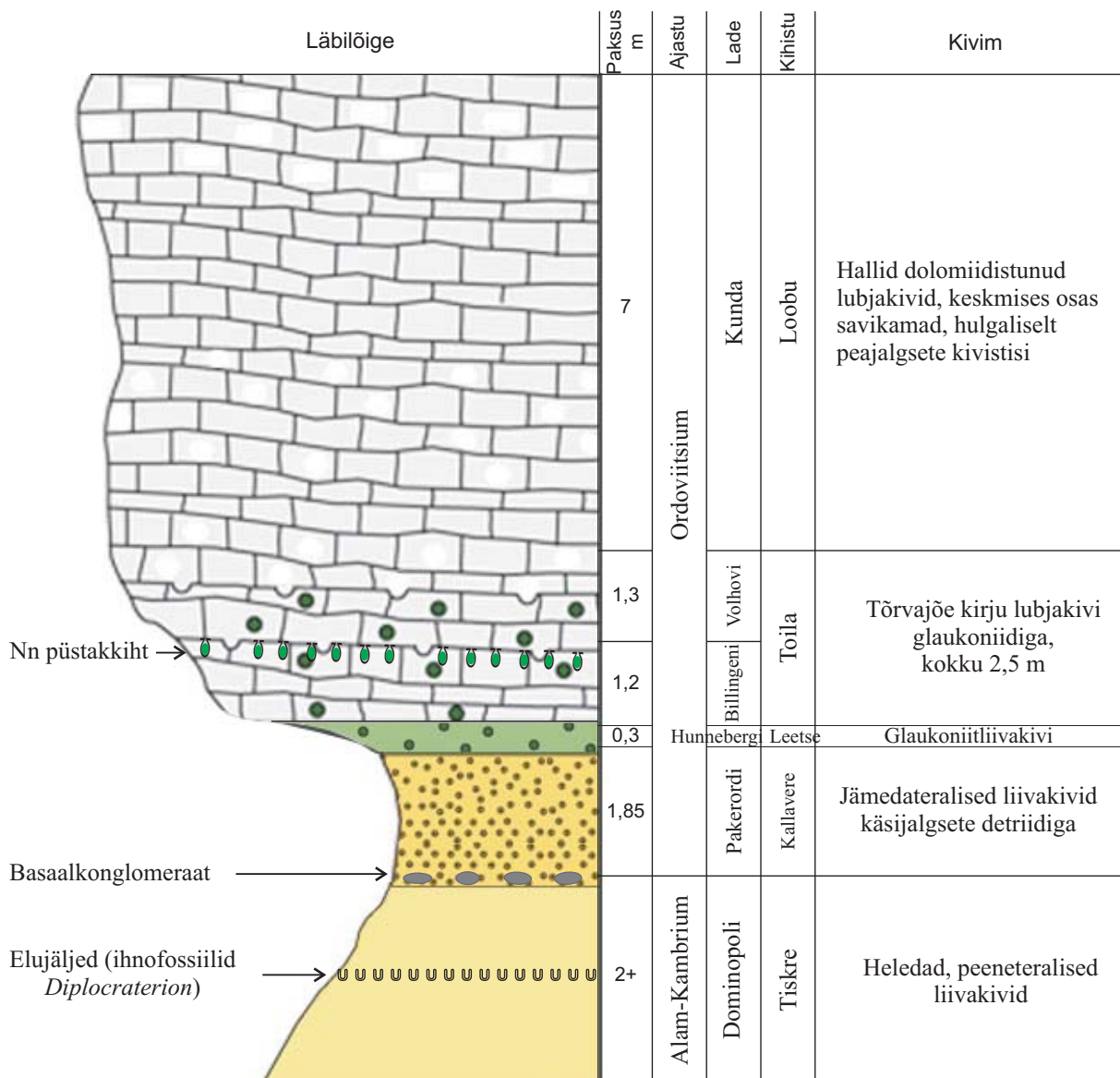
Foto 5. Jäljefossiil *Diplocraterion* kiht liivakivis

Foto 6. Hästi väljaprepareerunud jäljefossiil *Diplocraterion helmerseni* Öpik, 1929

Basaalkonglomeraadist kõrgemal lasub keskmiseteraline **Kallavere kihistu** liivakivi, milles esineb detriidina lukuta käsijalgsete tükke. Nendel lasub roheline **Leetse kihistu** glaukoniitliivakivi. Veel kõrgemal asendub liivakivi kirjuvärvilise dolomiidistunud paksukihilise **Toila kihistu** (Tõrvajõe kirju paas) glaukoniitlubjakiviga. Lubjakivis on amfora-laadsete süvenditega, tugeva limoniitse impregnatsiooniga kahekordne katkestuspind – nn püstakikiht.

Kõige kõrgemal lasub **Kunda lademe** savikas rohekashall lubjakivi, milles on palju peajalgsete (endotseratiidide) kivistisi (foto 4).

Skeem 1. Narva Joaoru paljand, hüdroelektrijaama lähedal